

ПРИТЯГНЕННЯ СУДДІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Ілона Юріївна НІКОЛЕНКО,

студентка Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

В нас час професія судді свідчить про високий професіоналізм, правову грамотність, ділову етику та незалежність. Закон України «про судоустрій та статус суддів» наголошує на тому, що судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом. Тобто, суди в межах своєї компетенції керуються принципами верховенства права та забезпечують право на здійснення правосуддя. Для судді процесуальним законодавством встановлено стандарт поведінки як поведінки юриста високої кваліфікації [1, с. 83]. Але нерідко трапляються ситуації, коли суди грубо порушують норми законодавства при реалізації своїх обов'язків, наприклад, розгляд справ, винесення рішення, тощо. Це може мати відношення до порушення процесуальних норм права, сюди ми можемо віднести (неприйняття доказів наданих однією із сторін) так і порушення інших норм права, винесення неправильних рішень, які не відносяться до обставин справи.

Основною причиною такого стану речей є відсутність практично будь-якої відповідальності суддів у випадку винесення явно протизаконних або невідповідних матеріалам і обставинам справи рішень. При цьому часто такі рішення повторюються, суддя виносить однотипні рішення і скасування цих рішень вищими інстанціями ніяким чином не позначається на його подальшій роботі. Випадків же, коли учасники процесу подають скарги на такі дії судді з метою притягнення його до відповідальності, досить небагато [2].

На нашу думку, запровадивши ефективний механізм, який регулює порядок притягнення суддів до відповідальності за порушення закону буде поштовхом до активізації та посилення відповідальності суддів у їх роботі, мінімізує рівень корупційності у судовій системі. Також слід наголосити на тому, що такий процес має підвищити рівень довіри громадян до суду.

Загалом, говорячи про дисциплінарну відповідальність суддів, то такий вид відповідальності спрямований на формування правильної, професійної поведінки та зупинення правопорушень в сфері правосуддя. Водночас у сучасних умовах запровадження саме дисциплінарної відповідальності за порушення суддями своїх професійних обов'язків є необхідним та обґрунтованим, оскільки відповідальність судді є важливою і незамінною складовою гарантій реалізації основних прав і свобод людини та громадянина, публічних інтересів і правопорядку в державі. Учені підкреслюють, що її застосування не суперечить європейським стандартам у сфері правосуддя [3, с. 109].

Що стосується європейських стандартів, то у різних країнах Європи і не тільки, притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності вирізняється своїм підходом. В країнах таких як Португалія та Німеччина питання про відповідальність судді, міститься не в одному, а в декількох нормативно-

правових актах. В Литві взагалі немає окремого документа, який передбачав би санкції за дисциплінарне порушення суддів, а є всього 3 підстави, що в собі охоплюють порушення прав людей та уникнення від виконання своїх прямих обов'язків.

Щодо органу, який здійснює розгляд дисциплінарної справи, то досвід європейських країн свідчить, що існує дві основні моделі. Як зазначають правники, перша модель побудована на засадах самоконтролю судової влади, що передбачає розгляд усіх питань щодо суддів незалежним судовим органом, який складається із суддів, – дисциплінарним судом (Австрія, Німеччина, Польща, Чехія) чи його аналогом (Іспанія). Друга модель передбачає створення змішаного органу (Італія, Португалія) [4, с. 208].

Повертаючись до механізму притягнення до дисциплінарної відповідальності в нашій країні, то хотілось би наголосити на процедурі та проблематиці такого механізму. Законом України «Про судоустрій та статус суддів» визначено вичерпний перелік підстав, які могли б стати причиною для притягнення суддів до такого виду відповідальності. Скаргу можна подати на офіційному сайті Вищої ради правосуддя. Але проблематика є в тому, що хоча скарга і буде розглянута комісією, дієвого механізму притягнення до дисциплінарної відповідальності немає [5, с. 336-337].

Таким чином, в Україні суди покликані здійснювати правосуддя відповідно до правових принципів, які відповідають за непорушність прав людини, та виступають гарантією справедливого, незалежного, неупередженого розгляду справ. Але існують випадки коли, суди поступаються професіоналізмом та вчиняють грубі дисциплінарні правопорушення. В такому випадку важливо звернутися до практики інших європейських країн, які мають налагоджену систему. Також важливо внести певних змін до закону, який передбачає санкції судьями за такі порушення.

Список використаних джерел:

1. Садикова Я. М. Особливості взаємовпливу правосвідомості та вимог до правового статусу суб'єктів доказування в цивільному процесі. *Часопис цивілістики*. 2020. № 36. С. 82-87
2. Володарський В. Встановити ефективний механізм ініціювання дисциплінарної відповідальності суддів у випадку грубого порушення законодавства при розгляді справ та винесенні судових рішень. URL <https://kmdkka.com/iniciativi/242> (дата звернення 03.12.2021)
3. Танцюра А. О., Семеняка В. В. Деякі питання дисциплінарної відповідальності суддів. *Вісник господарського судочинства*. 2011. № 4. С. 108– 113
4. Модернизация статуса судьи: современные международные подходы / отв. ред. Т. Н. Нешатаева. М.: Норма: ИНФРА-М, 2011. 336 с.
5. Новак О. Д. Особливості дисциплінарної відповідальності суддів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 23. С. 334–343